

Aldona Szostak
Paweł Rams

Analiza różnic wytycznych PSP i ERC dotyczących podstawowych i zaawansowanych zabiegów ratujących życie w strukturze Zintegrowanego Systemu Ratownictwa w Polsce

Analysis of differences in the guidelines and the ERC for PSP basic and advanced treatments lif-saving in the structure of the Integrated Rescue System in Poland

Słowa kluczowe:

Zintegrowany System Ratunkowy
wytyczne działań ratowniczych
Państwowa Straż Pożarna
Europejska Rada Resuscytacji

Key words:

Integrated Rescue System
Rescue guidelines
State Fire Service
European Resuscitation Council

Skróty:

ERC – Europejska Rada Resuscytacji,
PSP – Państwowa Straż Pożarna,
EMS – Emergency Medical System,
KSRG – Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy,
BTLS – Basic Trauma Life Support,
szybkie badanie urazowe.er

Funkcjonowanie wyżej wymienionych służb opiera się tylko na podanych im wytycznych, które w przypadku udzielania podstawowej czy zaawansowanej pomocy różnią się, co często prowadzi do kolizji działań pomimo najszerszych chęci i starań powyższych jednostek. Należałoby również stworzyć schemat obowiązkowej współpracy jednostek poprzez ciągłe wspólne ćwiczenia organizacyjne. Pomimo, iż teorie zawarte w wytycznych obydwu struktur teoretycznie są podobne, to jednak pojawiają się znaczne elementy różniące, każda struktura jest przygotowywana praktycznie zupełnie inaczej. Ratownictwo i prowadzone działania w kierunku integracji służb są bardzo młodą i nowoczesną specjalnością naukową oraz ogromnym zasobem wiedzy. Współpraca pomiędzy jednostkami mimo różnicy zadań ukształtowała się na wysokim poziomie, niestety sam System wymaga dopracowania. Nie ulega wątpliwości fakt, iż tematyka o współczesnych zagrożeniach dotyczących jednostek i całej populacji wymaga ciągłych, dopracowań i nowych skuteczniejszych regulacji.

The functioning of these services based solely on the guidelines given to them, which in the case of the basic and advanced support varies what often leads to conflict, despite the actions sincere desire and effort of those units. It would also create a chart mandatory cooperation by units continuous organizational joint exercises. Although the theories contained in the guidelines of both structures are theoretically similar, but there are significant elements differentiating each structure is prepared almost quite different. Rescue and conducted steps towards integration are services very young and modern scientific specialization and a huge resource of knowledge. Cooperation between units despite the different tasks remained at a high level. Unfortunately, the same system requires refinement. There is no doubt that the theme of contemporary threats to the individuals and the whole population requires continuous refined and new more effective regulation.

W latach 60-tych Ahnefeld F.W. – wprowadza koncepcję „łańcucha przeżycia”. Lata 90-te obfitują w powstanie nowej koncepcji Systemu Postępowania Przedszpitalnego

„Emergency Medical System – EMS”

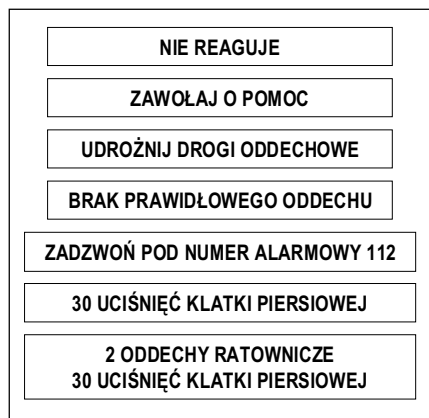
W 1998 rozpoczyna się Europejski Manifest Medycyny Ratunkowej, którego głównym założeniem było zapewnienie zorganizowanego systemu postępowania ratunkowego w fazie przedszpitalnej i szpitalnej. 1999 rok nastąpiła polska modyfikacja EMS i rozpoczął się proces kreowania Zintegrowanego Systemu Ratownictwa Medycznego [4].

Ratownictwo i prowadzone działania w kierunku integracji służb są bardzo młodą i nowoczesną specjalnością nauko-

wą oraz ogromnym zasobem wiedzy. To różne formy działalności, to proces skutecznych interwencji stosowanych w czasie trudnych sytuacji. Proces ten trwa nieustannie zarówno w czasie pokoju i wojny oraz innych sytuacji dominowanych prawnami przyrody czy postępowania cywilnego.

Na przestrzeni kilkunastu lat sytuacja Polski zaczęła się znacząco zmieniać. Fakt ten doprowadził do dezorganizacji dotychczasowych form ratowniczych. Do roku 2002 przewidziane było zakończenie pierwszego okresu działań Zintegrowania Ratownictwa Medycznego z systemem ratowniczo-gaśniczym [9]. Do tego czasu strażacy PSP powinni być odpowiedni przeszkoleni i odpowiednio wyposażeni. Rok 2002 stał się więc okresem niesamowitego rozwoju dla Polski ze względu na wprowadzanie nowego pro-

Adres do korespondencji:
e-mail: aldonawieczorek@poczta.onet.pl

Rycina 1
Algorytm BLA – sekwencje postępowań.

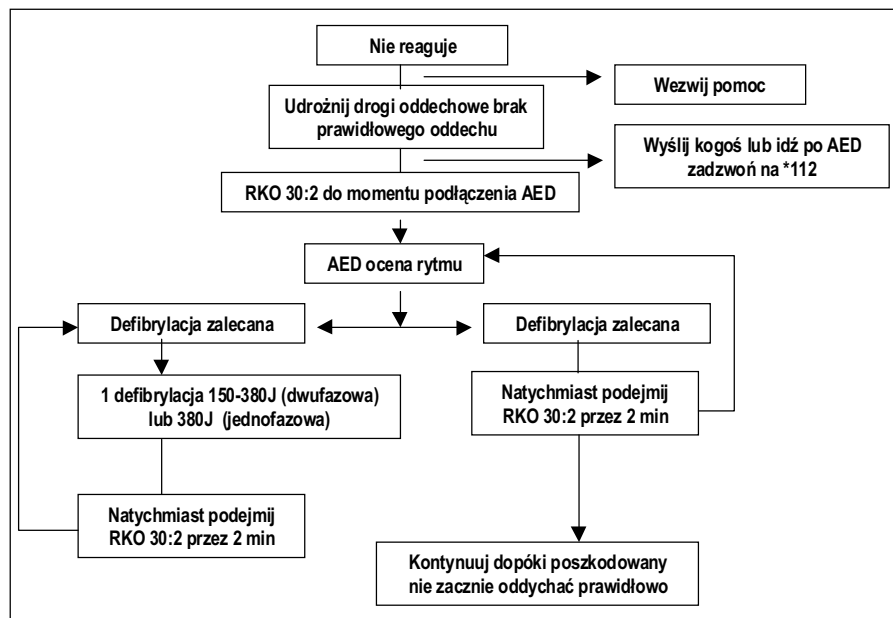
jektu tzw. System Zintegrowanego Ratownictwa [2]. Proces rozwoju tego systemu trwa nadal, współpraca pomiędzy jednostkami mimo różnicy zadań ukształtowała się na wysokim poziomie, niestety sam System wymaga jeszcze dopracowania. Rewolucje jakie dokonywane są w ratownictwie widoczne są poprzez ciągle wprowadzane zmian mających na celu dopracowanie działań i sposobów ratowania życia, co obecnie jest określone w Ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dnia 8 września 2006 roku (Dz. U. Nr 191, poz. 1410 ze zm.)

System Zintegrowanego Ratownictwa

Jak wiadomo system to proces pewnej spójności działań, założeń i twierdzeń. Aby taki system mógł zacząć prawidłowo funkcjonować, musi spełniać odpowiednie warunki. Działania, którymi będzie kierować powinny być spójne i przede wszystkim powinny być funkcjonalne dla wszystkich organów przypisanych do danego utworzonego systemu [4].

Zadaniem Systemu Zintegrowanego Ratownictwa jak sama nazwa wskazuje jest integracja i racjonalne użytkowanie sił i środków, wykorzystanych w działaniach ratowniczych. Pod kontrolą wspólnego kierownictwa i organizacją bez naruszania, jakichkolwiek procedur, każdej z jednostek.

Do powyższego systemu zaliczane są jednostki Pogotowia Ratunkowego, Państwowej Straży Pożarnej i Policji oraz pozostałe jednostki organizacyjne wprowadzone do współpracy. W Zintegrowanym Systemie Ratunkowym jednostki należące do tej struktury muszą w danej sytuacji myśleć i działać tak samo [5,7]. Nacisk pokłada się szczególnie na tzw. „złotą godzinę”, której znaczenie powin-

Rycina 2
Kolejność postępowań z użyciem AED.

no być wiadome każdej z jednostek. Jednostki te powinny mieć takie samo przygotowanie do działań pod względem praktycznym, jak i powinny być edukowane zgodnie z zakresem wiedzy jednostek ratownictwa medycznego obejmującego sytuacje nagłe, zagrażające życiu wymagające priorytetowych, prostych działań.

Zadania poszczególnych jednostek

Wytyczne działań to nic innego jak pewien standard działań, postępowań – wspólnie ustalone kryterium, które określa powszechnie, zwykle najbardziej pożądane cechy działań, np. wprowadzeniu wspólnych podmiotów i wytycznych ratunkowych dla Państwowej Straży Pożarnej i Pogotowia Ratunkowego.

Zgodnie z wytycznymi do organizacji ratownictwa medycznego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym prezentowanym przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej działania z zakresu Ratownictwa medycznego są nieodłączną częścią każdego typu ratownictwa, dlatego pojecie „nagłego zagrożenia życia” należy rozumieć jako „zdarzenie prowadzące do szybkiego pogarszania się stanu zdrowia lub groźby utraty życia ludzkiego” [7]. Zadania organizacji ratownictwa medycznego PSP określone są w rozporządzeniu MSWiA z 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. Nr 111, poz. 1311 ze zm.) [9,10].

Poprzez ratownictwo medyczne według prezentowanych wytycznych PSP

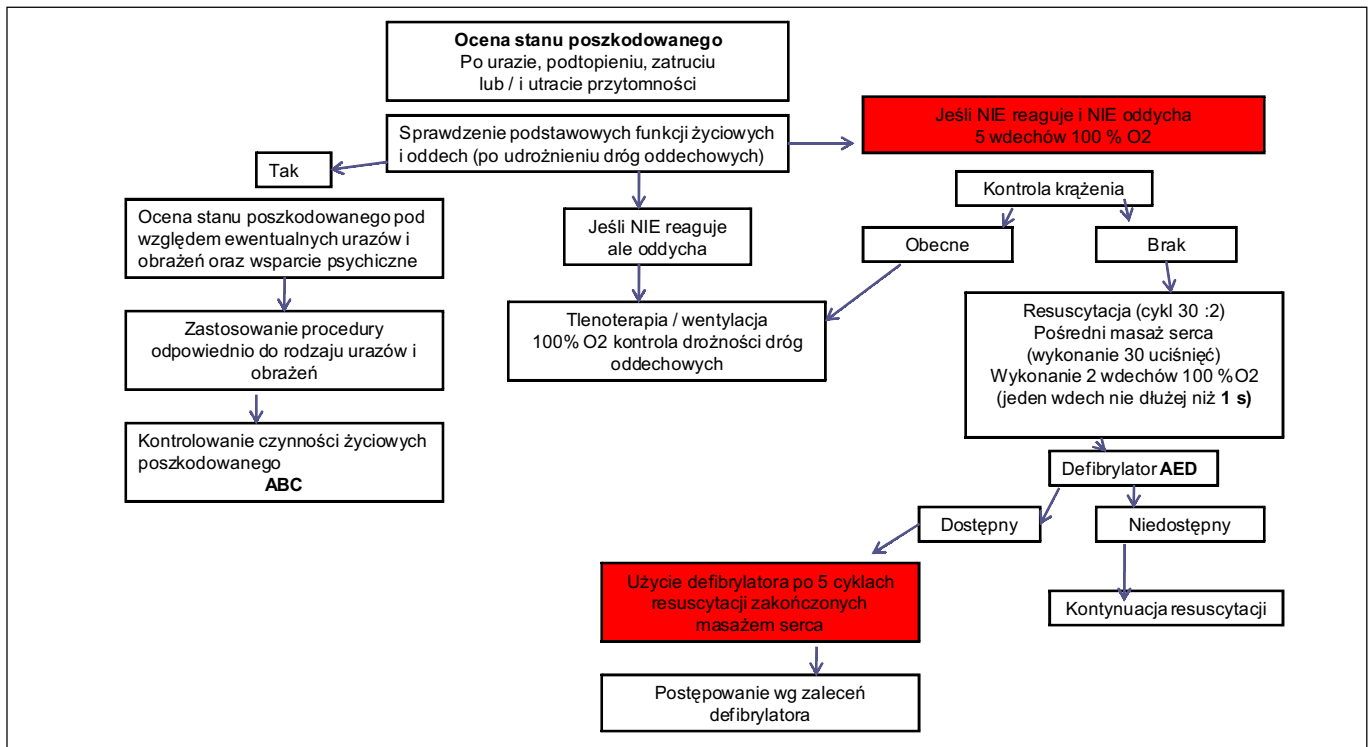
określa się stany, sytuacje ratowania życia i zdrowia ludzi w stanach nagłych zagrożenia. Proces ten realizowany powinien być przez osoby do tego upoważnione i posiadające odpowiednie kwalifikacje w rozumieniu przepisów. Zadania ratownictwa medycznego jako pomocy wykwalifikowanej są przedstawione w Ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dnia 8 września 2006 roku (Dz. U. Nr 191, poz. 1410 ze zm.)

Elementem do rozwiązania niektórych problemów do jak najlepszego wykorzystania istoty Zintegrowanego Systemu Ratownictwa w czasie działań ratowniczych jest współpraca oparta na szybkiej i sprawnej wymianie informacji. Wspólnej ocenie i analizie danej sytuacji przez każdą ze służb oraz ustalenie wspólnego planu działania. Obecnie każda jednostka posiada własne bazy kierownicze, własne środki łączności, bazy danych oparte na różnych systemach [1,8].

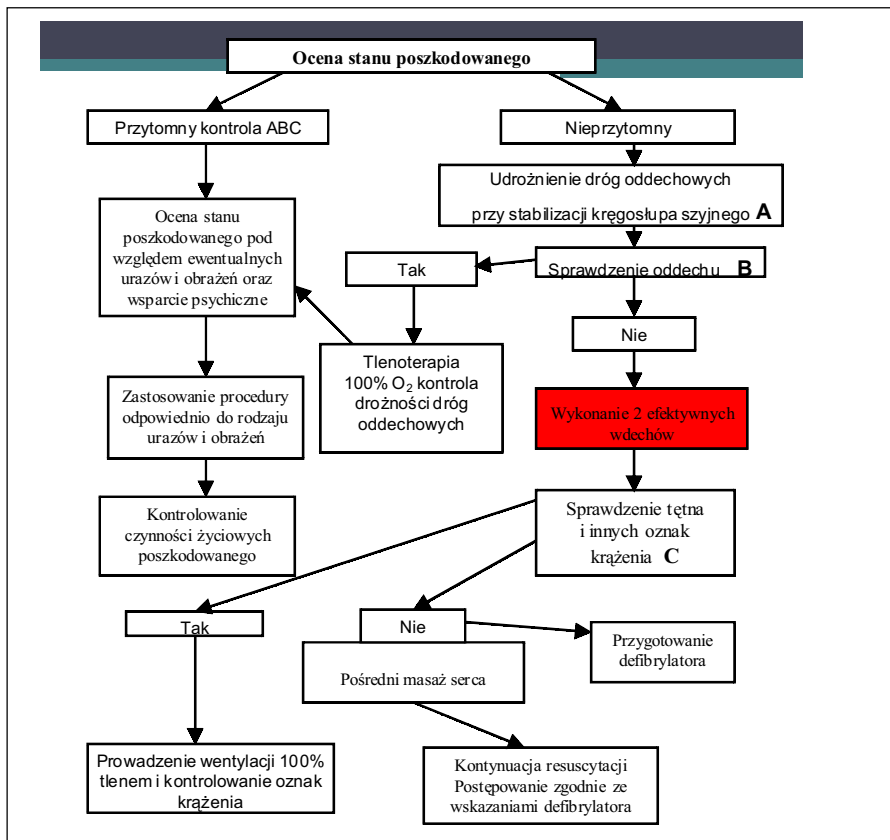
Prezentacja wytycznych PSP i ERC

W prezentacji wytycznych wytypowanych jednostek należy określić związane z tym podstawowe pojęcia, które szczegółowo określa Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej w punkcie 9 i 10 części II ogólnej wytycznych do organizacji ratownictwa medycznego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym.

Pierwsza pomoc medyczna – to wszelkie medyczne działania ratownicze realizowane przed podjęciem działań przez specjalistyczny zespół ratownictwa medycznego.

Rycina 3
Procedura 2.

Rycina 4
Nowa procedura 2.

Ratownik KSRG – to strażak PSP, OSP, ZSR (ZSP) i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz ratownik podmiotów ratowniczych włączonych do KSRG lub ratownik z podmiotów współpracujących z KSRG na mocy stosownych porozumień, realizujących zadania

z zakresu ratownictwa medycznego. Znany jest dla powyższych służb łańcuch działań w udzielaniu pierwszej pomocy [7].

Na podstawie tego wzoru można dążyć do dopracowania łańcucha postępowania na miejscu zdarzenia opartego na współpracy służb Zintegrowanego Syte-

mu Ratownictwa. Obecnie mimo funkcjonowania systemu często ta współpraca jest nie zawsze dobrze skoordynowana pomimo starań wszystkich jednostek. Wiąże się to niestety z wydłużeniem czasu udzielanej pomocy i szans na przeżycia poszkodowanym. Proces rehabilitacji powinien rozpocząć się już na drodze edukacji i przygotowania jednostek do wspólnego działania. Niestety, każda z powyższych struktur należących do Zintegrowanego Systemu Ratunkowego nie praktykuje wspólnych ćwiczeń ratowniczych w danym rejonie ich działań.

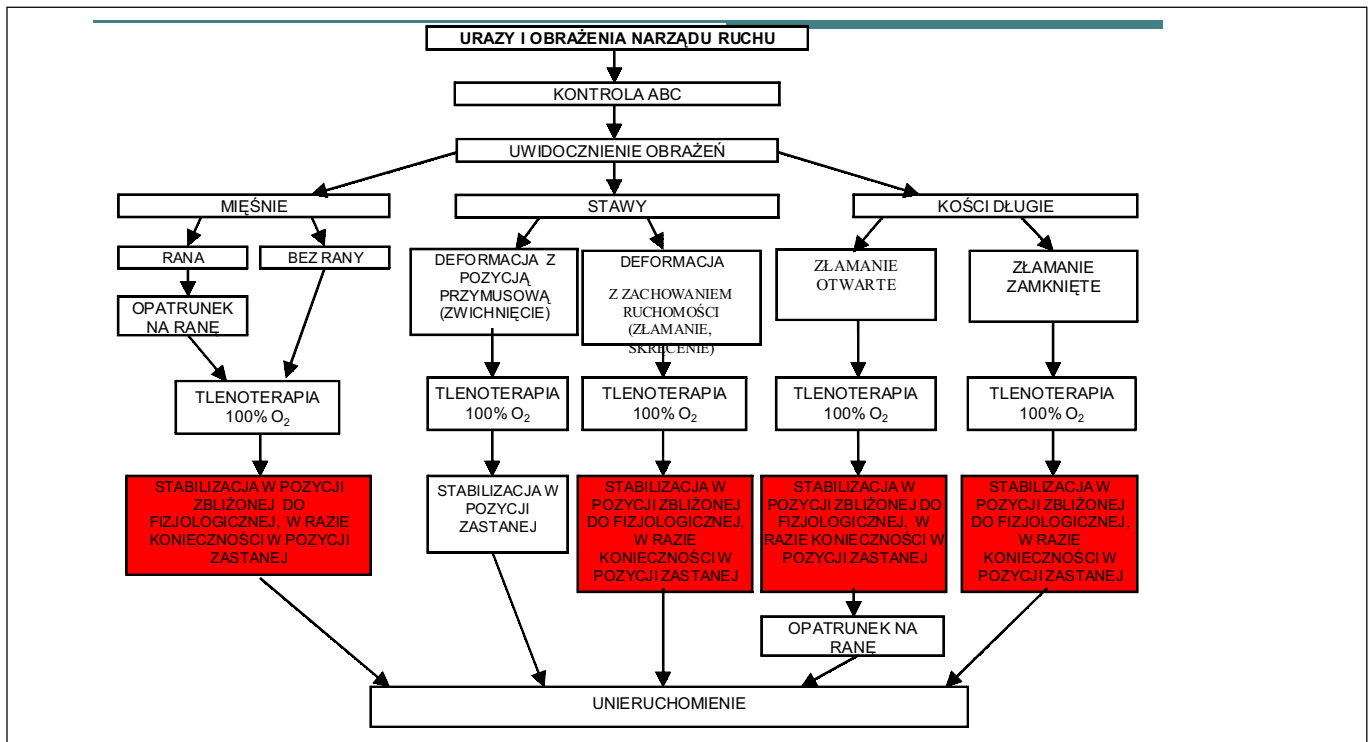
Element ten powinien być organizowany na wzór prowadzonych cyklicznie zawodów dla PSP i Pogotowia Ratunkowego.

Prezentacja podstawowego algorytmu ERC [11]

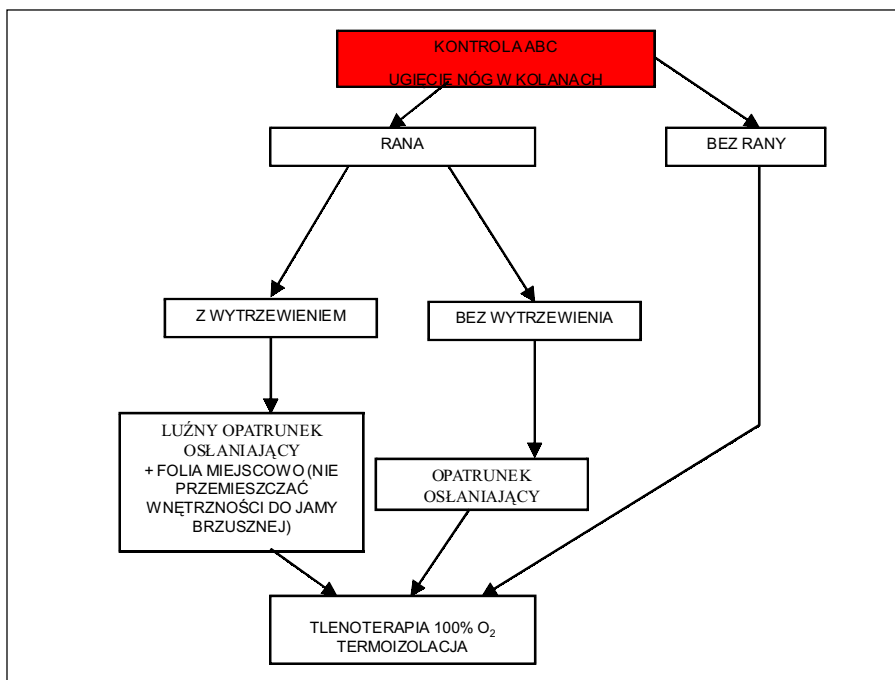
Zarówno w starych jak i zaprezentowanych nowych wytycznych PSP pojawiają się niezgodności działań, według prezentowanych wytycznych ERC3

- W każdym z algorytmów przedstawiających sytuacje urazowe brak wzmianki o przeprowadzeniu badania BTLS, które jest wymagane w czasie edukacji strażaków [1].

- W algorytmie urazów pojawia się element przywracania urazowych kończyn do pozycji fizjologicznych, co w takiej sytuacji może pogłębić traumatyzację pacjenta przy braku odpowiedniego zdiagnozowanego rodzaju urazu [1].

Rycina 5
Procedura 8.

Rycina 6
Procedura 9.

- Kolejność postępowania w urazach brzucha jest niekoniecznie prawidłowo usystematyzowana [1,11].

Podsumowanie korelacji różnic wytycznych jednostek działań w systemie

- Wytyczne PSP jak i ERC w zintegrowanym systemie ratownictwa muszą być spójne, zawierać te same informacje, obejmować ta sama partię wiedzy podstawowej i posiadać odpowiednie algorytmy ujmujące zadania każdej jednostki względem siebie.

- Wprowadzić można by było do sekwencji działań taktycznych z ratownictwa medycznego PSP podstawowe algorytmy ERC.

- W wytycznych działań PSP należało by prawidłowo usystematyzować kolejność działań ratunkowych.

- Działania koordynujące ratownictwo medyczne powinny opierać się na współpracy elementów realizujących zadania z zakresu ratownictwa medycznego na danym obszarze. Stworzyć algorytmy współpracy pogotowia i straży na miej-

scu zdarzenia.

- Obecnie zmieniono i wprowadzone zostaną nowe procedury postępowania dla PSP, które w znacznej części odpowiadają wytycznych ERC.

Piśmiennictwo

1. Campbell John Emory, "Basic Trauma Life Support" Dla paramedyków i ratowników medycznych, Medycyna Praktyczna, Kraków 2006,
2. Ciechomska G. Zintegrowany system ratownictwa. [W:] Gazeta Lekarska, Rocznik 2001, Numer 2001-11 Wydawca: Naczelna Rada Lekarska
3. Colquhoun MC, Handley AJ, Evans TR. [W:] pod red J. Jakubaszki: ABC resuscytacji, Wrocław 2002
4. Ferenc A. Zintegrowany system ratowniczy w Polsce, Wydawnictwo Promotor, 2006
5. Hibner E. Zarządzanie w systemie ochrony zdrowia. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2003, wydanie I.
6. <http://www.strazak.pl>, Nowe procedury ratownictwa medycznego dla KSRG, 1999-2009 (C) by strazak.pl
7. <http://www.wozpsp.pl/>, Wytyczne do organizacji ratownictwa medycznego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym, Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności oraz Biuro Szkolenia.
8. Konieczny J. Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych, wypadkach i katastrofach, Poznań-Warszawa 2001
9. Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. W sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. (dz. u. z dnia 31 grudnia 1999 r.)
10. USTAWA z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej Dz.U.09.12.68, 2009.03.07 zm. Dz.U.2009.18.97 art. 5
11. Wytyczne 2005 Resuscytacji Krążeńiowo-Oddechowej, Polska Rada Resuscytacji, Europejska Rada Resuscytacji, Wydawnictwo PANDIT Wydanie I, Kraków 2005